

Η Έλλη Σεραϊδάρη-Σουγιουλτζόγλου (γνωστή ως Nelly's) είναι η πλέον συζητημένη από τους παλαιούς έλληνες φωτογράφους. Το γεγονός αυτό οφείλεται τόσο στην αξία, φωτογραφική και ιστορική, του έργου της όσο και στην πρωτοβουλία της να το δωρίσει το 1984 στα Φωτογραφικά Αρχεία του Μουσείου μας, όπου έκτοτε φυλάσσεται και αξιοποιείται με ποικίλους τρόπους. Τις δεκαετίες του 1980 και του 1990 έγιναν αρκετές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό και κυκλοφόρησαν λευκώματα δίνοντας μάλιστα το έναυσμα για τη δημιουργία ενός γενικότερου ενδιαφέροντος γύρω από την ιστορία της ελληνικής φωτογραφίας. Σε αυτό συνέβαλε και η ίδια η Nelly's με την έντονη προσωπικότητά της, τις συνεντεύξεις της στον τύπο και την τηλεόραση καθώς και την ενεργή συμμετοχή της σε κάθε παρουσίαση του έργου της.

Όταν η Nelly's επέστρεψε από την Αμερική στην Ελλάδα το 1966, κανείς δεν τη θυμόταν αλλά και η ίδια δεν έδινε σημεία ζωής. Όλα όμως άλλαξαν το 1975, όταν διάβασε τη μικρή στήλη στην εφημερίδα της *Καθημερινής* με τον τίτλο «Μικρές Παρ-αγγελίες» όπου η δημοσιογράφος Ελένη Βλάχου αναζητούσε «τα ίχνη της παλιάς γνωστής φωτογράφου κ. Νέλλυς». Από τη στιγμή εκείνη, ακολούθησαν πλήθος άρθρων και τηλεοπτικών παρουσιάσεων. Λίγο αργότερα, το Υπουργείο Πολιτισμού ανέθεσε στη σκηνοθέτη Βέρα Πάλμα τη δημιουργία ενός 45λεπτου ντοκιμαντέρ με τίτλο «Νέλλης. Η Μικρασιάτισσα φωτογράφος».

Παράλληλα, το ελληνικό κοινό γνωρίζει τη Nelly's και μέσα από τις πολυάριθμες εκθέσεις που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με άλλους φορείς.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, η ίδια καταθέτει την ιστορία της ζωής της στην έκδοση με τίτλο *Αυτοπροσωπογραφία*. Είναι μάλιστα η πρώτη ελληνίδα φωτογράφος που προσφέρει στην φωτογραφική βιβλιογραφία της χώρας μας ένα τόσο αναλυτικό βιογραφικό κείμενο.

Αντίστοιχη είναι και η αναγνώριση του έργου της την περίοδο αυτή: η τότε Υπουργός Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας την βραβεύουν ενώ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος της απονεύμει το παράσημο του Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικος.

Η επιμελητική ευθύνη της παρουσίασης ενός τόσο πολύπλευρου και ταυτόχρονα πολυσυζητημένου φωτογραφικού έργου είναι πολύ μεγάλη. Όταν το Μουσείο μας, θέλοντας να τιμήσει τη σπουδαία δημιουργό, αποφάσισε να διοργανώσει αναδρομική έκθεση και να εκδώσει τη μονογραφία της, κρίναμε απαραίτητη την αρχειοθέτηση, συντήρηση και ψηφιοποίηση των αρνητικών της στο σύνολό τους. Έτσι, για πρώτη φορά, δίνεται η δυνατότητα της διεξοδικής μελέτης του υλικού με στόχο την επαναξιολόγησή του ως προς την ιστορική του σημασία και την αισθητική του αξία. Στόχος μας είναι να επανασυστήσουμε τη Nelly's στο σύγχρονο κοινό και ειδικά στη νεότερη γενιά.

Τα τελευταία πέντε χρόνια, οι συνάδελφοί μου και εγώ επεξεργαζόμαστε, εντατικά και σε βάθος, τον τεράστιο όγκο του αρχείου της στην προσπάθεια να χαρτογραφήσουμε την αρχική του δομή, να κατανοήσουμε τον ομολογουμένως πολύπλοκο τρόπο διαχείρισής του και να χρονολογήσουμε με ακρίβεια τις λήψεις της.

Η αναδρομική έκθεση που ετοιμάζουμε θα επιχειρήσει να παρουσιάσει τόσο την ποικιλότητα των θεμάτων της Nelly's όσο και τις πολυάριθμες τεχνικές που χρησιμοποίησε, ασπρόμαυρης αλλά και έγχρωμης φωτογραφίας, καθώς και τις διαφορετικές αισθητικές τάσεις που υιοθέτησε κατά τη διάρκεια της σαραντάχρονης επαγγελματικής της δραστηριότητας, από τα χρόνια της μαθητείας της στη Δρέσδη στις αρχές του 1920 έως το 1966 όταν πια συνταξιοδοτήθηκε. Στην έκθεση θα συμπεριληφθούν πρωτότυπες εκτυπώσεις που η ίδια δημιούργησε την περίοδο του μεσοπολέμου όπως αυτές με τις γυμνές χορεύτριες στην Ακρόπολη, οι οποίες προκάλεσαν σκάνδαλο στην συντηρητική κοινωνία της Αθήνας του μεσοπολέμου. Θα εκτεθούν πορτραίτα προσωπικοτήτων του

πολιτικού κόσμου, λόγιων και καλλιτεχνών καθώς και κυριών της αστικής τάξης που απαθανάτισε στο στούντιο της οδού Ερμού. Μεγάλη ενότητα θα αποτελέσουν οι λήψεις της από τις πολυάριθμες περιοδείες στην ελληνική ύπαιθρο. Εικόνες ειδυλλιακές που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της τουριστικής προβολής της χώρας.

Οι εργασίες των τελευταίων χρόνων όμως αποκάλυψαν μερικούς θησαυρούς μοναδικής αισθητικής αξίας που έως σήμερα δεν ήταν δυνατόν να αναδείξουμε. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνεται και το λιγότερο γνωστό έργο της από την περίοδο της Αμερικής. Λόγω του έντονου εκθεσιακού και εκδοτικού προγράμματος του Τμήματος, τα περίπου 12.000 αρνητικά ζελατίνης είχαν μείνει ανέπαφα από το 1984, όταν η ίδια τα προσέφερε στο Μουσείο μας. Στη Νέα Υόρκη, η Nelly's συνδέθηκε με την ελληνική ομογένεια και φωτογράφησε τη ζωή τους σε όλες τις εκδηλώσεις, συγκροτώντας ένα πολύτιμο αρχείο των Ελλήνων της Αμερικής. Παράλληλα, ασχολήθηκε με τη διαφημιστική φωτογραφία, τη φωτογραφία μόδας ενώ παρακολούθησε μαθήματα «Φωτοειδησιογραφίας» με δάσκαλο τον Alexey Brodovitch καλλιτεχνικό διευθυντή του Harper's Bazaar.

Κάθε ενότητα της έκθεσης θα υποστηριχθεί από εκδόσεις της εποχής, έγγραφα και επιστολές από το προσωπικό της αρχείο καθώς και από τον αντίστοιχο φωτογραφικό εξοπλισμό που επίσης παραχώρησε η Nelly's στο Μουσείο μας. Η αναδρομική παρουσίαση θα ολοκληρωθεί με αποσπάσματα από τις πολύ ενδιαφέρουσες συνεντεύξεις που έδωσε τα τελευταία χρόνια της ζωής της.

Παράλληλα με την έκθεση θα πραγματοποιηθεί διήμερη επιστημονική ημερίδα που αποσκοπεί στη λεπτομερή μελέτη του έργου της με ομιλητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι εισηγήσεις που θα προκύψουν θα κυκλοφορήσουν με τη μορφή πρακτικών και θα συμπληρώσουν το εικονογραφημένο λεύκωμα που θα συνοδεύει την έκθεση.

Κλείνοντας, εκ μέρους των Φωτογραφικών Αρχείων, θα ήθελα να σας εκφράσω την ευγνωμοσύνη μας για την στήριξη της προσπάθειας μας να τιμήσουμε την καλλιτέχνίδα που μας παρέδωσε μια γοητευτική μαρτυρία για την Ελλάδα και τους Έλληνες του μεσοπολέμου συνδυάζοντας στο ογκώδες έργο της τόλμη, παρατηρητικότητα, τεχνική αρτιότητα, φωτογραφική ευστοχία και αισθητική σιγουριά.

Αλίκη Τσίργιαλου